

E HIRUHARAMA!

(Na Reweti T. Mokena Kohere.)

I te rongorongo tonu o te taringa i nga korero o te whakapaenga o nga pa o te Ingarihi e te Poa, o Reirimete, o Kimari, o Mawhekingi he mea pai pea kia whakaaturia ki nga kai-korero o 'Te Pipi,' nga whakapaenga nunui o maua hei whakariterite ma te whakaaro ki nga whakapaenga o enei ra.

Ko te whakapaenga o Hiruharama e Taituha i te tau 70 i muri iho i a te Karaiti, hei tuatahi, a me titiro hoki tatou me kore e kitea he whakaakoranga ki a tatou i roto i taua matenga whakaharahara o nga Hurai — o te iwi whiriwhiri a te Atua. Ko Hiruharama, ko te Pa Tapu, te pa rongonui atu, tetahi hoki o nga pa tino tawhito atu i te ao. I rongonui ai, ehara i te mea na te ripekatanga o te Mihaia ki reira anake na te mea ranei ko te pa tera i whanau ai te Rongo Pai, engari na ona korero whakapapa iho o nehera a taetae noatia mai tenei ra. E whakaaturia ana e te Paipera e etahi atu pukapuka hoki kua maha nga whakapaenga me nga whakaboronga; nga whakaboronga me nga whakaarabanga o Hiruharama, a i tenei ra kei te tu ano, kei te tatariki ki te ra e haere mai ai tona Arikiki. I tiwarararitia tona kaupapa e te hoa-riri, i whakatangia ki te tote kia kore te kai te tarutaru e tipu, otira kei te tu tonu ia, kei te tumanako tonu ki te ra o tona whakamarietanga.

Te whakapaenga whakamutunga i Hiruharama na Taituha, tama a te Emepara o Roma, kingi hoki o Roma i muri mai i tona matua. E tu ana te hakari o te Kapenga i taua wa, e pupo ana hoki te tini o te Hurai o nga wahi katoa ki te patu whakahere ki a Ihowa. E kiia ana e 3,000,000 Hurai i roto o te pa, e 23,000 tangata mau patu — he ope nui he ope kaha me he mea i kotahi te whakaaro, tena koa i te puhahae ka wehewehe e toru nga rangapu; whakahaere noa ana tena i tana tikanga, tena i tana tikanga, a te tukunga iho he mate. Ahakoa ra, i tu ano te ringa o nga Hurai; i nuku atu i te wahi marama te whainganga a nga hoia o Roma kia hore a Hiruharama, katahi ano ka hore. Hui katoa nga tangata i mate 1,100,000, e 97,000 i whakaraia, i mania ki Roma hei pononga hei panga ki nga kararehe matakana i nga ra takaro a Roma; ko nga morehu i rere ki nga maunga, i luna ki roto i nga ana o te koraha. E kiia ana i te nui o te maringi o te toto poko tonu atu etahi whare wera!

He mano ta te hoari i patu ai, he mano ta

te mate kai ta te mate uruta i aumiki ai. I te paunga o nga kai ka puta ki waho o nga parepare ki te kato tarutaru hei pupuri i te manawa; tena koa ko te hoa-riri kei te whakamokamoka mai. E mate ana i ia ra i ia ra i waho o nga parepare e 500 i te tawhainga atu ki te rau puha; i ripekatia ki waho o te pa, a na wai ra kaore he rakau hei ripeka. I te paunga o nga tarutaru ka timata te kai i o ratou parekereke, i nga hiako i bangaia ai o ratou whakangungu-rakau, a kai rawa i te tarutaru maroke. Kotahi te wahine i tunu i tana tamaiti hei kai! (Tirohia Tiu. xxviii. 47-53; 2 Kingi vii. 28, 29.)

Ko te weranga o te Temepara tetahi mea nui, i mamea ai te ngakau o te Hurai, i mutu ai hoki to ratou tumauako kei te haere mai te Mihaia hei whakaora i a ratou i tenei mate nui whakaharahara. I puta te kupu a Taituha kia ora te Temepara, hei aha ki tetahi hoia tahuna ana. I te horonga o te Temepara ka rangona te tangi, te aue a te wahine, he tini te tangata i mate; ko nga oko koura o roto me era atu mea tapu i whaoria e te hoia. He tino aroha, he wetiwheti nga korero o te matenga o Hiruharama.

I a au i Pohakena i kite rawa au i te whakaahua o Hiruharama, he whakaahua tino pai atu; kaore i tuituhia ki runga pukapuka, engari he oneone toau, he kobatu, he rakau, (the cyclorama.) He whare nui te whare i tu ai taua mea, i kapi katoa te whare. Tangatanga ana te matakitaki atu, ki nga whare — nga whare nunui, nga whare ririki, te Temepara — ki nga maunga, ki nga awaawa, ki nga wai, ki nga puna, ki nga huarahi, ki nga taiapa, ki nga ana o te hunga repara, ki nga tangata me nga ope e haere mai ana i etahi atu pa; ki te titiro atu ano ko ta te Atua i waihanga ai. No mau atu i te whakapaenga taua ahua. I kite ano au i te Puke ki Kawari, me te Kai-whakaora e iri ana i runga i te ripeka, ko nga tahae ki maua ki maua: ko Meri ki te take o te ripeka, ki nga waewae o tana tama tangi ai. Ko te whakaahua tera o Hiruharama te pa i poropititia nei e te Karaiti: "A ka whakahore koe ki raro, me o tamariki i roto i a koe; e kore ano hoki e waiho tetahi kamaka i runga i tetahi kamaka i roto i a koe; no te mea kihai koe i maua ki te wa i tirohia ai koe." (Ruka xix. 41-44.) Tirohia Ruka xxi. 20-24.

Kaore pea nga Hurai i mohio ki te tino tumaha o ta ratou kupu ki a Pirato i a ratou e takare ana kia whakamatea to ratou kingi, to ratou Mihaia, i karanga ai ratou, "Hei runga ona toto i a matou, me a matou tamariki." E te iwi matapo, e te iwi whakaaro-kore